

Valtiovarainministeriö

Päiväys/Datum

22.05.2022

Dnro/Dnr

TRAFICOM/185756/04.04.05.03/2022

Viite/Referens

25.4.2022 päivätty lausuntopyyntöne,

VN/16699/2021

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto kuntia koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä

Valtiovarainministeriö on 25.4.2022 pyytänyt Liikenne- ja viestintävirastolta lausuntoa kuntien valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä koskevaan loppuraporttiluonnokseen ja siinä esiteltyihin kehittämisehdotuksiin. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää ministeriötä mahdollisuudesta antaa asiasta lausunto ja toteaa seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto pitää raporttiluonnoksessa esitettyjä valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä ja esitettyjä kehittämisehdotuksia oikean suuntaisina ja kannatettavina.

Ehdotus 1: Ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkiyttäminen

Virasto kannattaa ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkiyttämistä sekä pitää tärkeänä, että valtionavustusten rooli osana ohjaukokonaisuutta kuntien ja kuntakonserniyhteisöjen on selkeää ja yhtenäistä. Raporttiluonnoksen liitteen 1 mukainen kuntien valtionavustustoiminnan suunnittelutyökalu havainnollistaa, millaisia seikkoja tulisi ottaa huomioon valtionavustustoiminnan soveltuvuutta arvioidessa rahoitusmuotona.

Ehdotus 4: Vuosikellon mukainen ennakoitava toiminta

Virasto pitää hyvänä valtionavustustoiminnan toimintamallin käyttöönottoa ja vuosikellon mukaisen ennakoitavan toiminnan laajaa käyttöönottoa. Valtionavustusten ajoittumisen yhteensovittamista valtion ja kunnan kannalta pidetään kannatettavana. Esitetty toimintamalli on hyvä viitekehys ja vuosikello on hyvä esitys tuloksellisen toiminnan prosessin sisällöstä ja ajoituksesta.

Huomionarvoista on myös valtion budjetoiminnan ja tuettavan toiminnan tavoitteiden yhteensovittaminen ja aikatauluttaminen. Valtionapuviranomaisen ja valtionavustusprosessin näkökulmista seuraavan vuoden määrärahan myöhäinen vahvistuminen ja määrärahan tasojen vaihtelut asettavat haasteita toiminnan ennakoitavalle järjestämiselle. Erityisesti investointiavustuksissa haasteena on valtionavustusprosessiin ja suunnitteluun kuluva pitkä aika suhteessa siirtomäärärahan käyttöaikaan, josta seuraten varsinainen rakentamisen aika voi jäädä lyhyeksi sekä pitkäkestoisiin investointiprojekteihin liittyvät muuttuvat tekijät.

Ehdotus 5: Laaja-alaisen ymmärryksen, tiedon ja kuulemisen edistäminen

Virasto pitää kannatettavana laaja-alaisen tiedon hyödyntämiseen ja ilmiöpohjaisuuteen osana valtionavustusten suunnittelutoimintaa. Viraston valtionavustustoiminnassa onkin tehty pitkäjänteistä työtä ajankohtaisten ilmiöiden ja toimintaympäristön tilan tunnistamisessa. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan myös yhtenäistävä koulutusta ja opastusta sekä mahdollisuuksien mukaan yhtenäistäviä teknisiä ratkaisuja.

Ehdotus 6: Pienten toimijoiden ja hankkeiden avustamisen vaikuttavuuden parantaminen

Virasto pitää kannatettavana ja yhdenvertaisena toimintana sitä, että valtionavustustoiminnassa huomioidaan eri toimijoiden mahdollisuudet hakea ja toteuttaa avustustoimintaa sekä erilaisten kuntien ja toimijoiden tilanteet. Parhaimmillaan pitkäjänteisellä valtionavustustoiminnalla voidaan myös kehittää kuntien osaamista avustettavan toiminnan osalta, esimerkiksi kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman valtionavustuksella edistetään kuntien infrasuunnitteluosaamista.

Ehdotus 7: Verkostojen hyödyntäminen

Virasto pitää avustuskokonaisuuksia suunnitteluun tähtäävää työtä yhdessä hyödyntäen hakijoiden ja myöntäjien välisten vuoropuheluiden ja verkostojen kautta kannatettavina. Verkostojen hyödyntäminen tarjoaa myös mahdollisuuden poikkihallinnolliseen avustettavan toiminnan koordinoimiseen siinä määrin, että avustusten päällekkäisyydeltä voitaisiin välttyä.

Ehdotus 8: Avustustoiminnan roolien ja prosessien selkeyttäminen

Virasto pitää ehdotusta avustustoiminnan roolien ja prosessien selkeyttämisestä sekä verkostomaisen toimintatavan edistämiseksi kannatettavana.

Ehdotus 9: Yhtenäisyyden ja läpinäkyvyyden parantaminen

Virasto pitää kannatettavana, että haettavissa olevat avustukset, avustusehdot ja arviointiperusteet ja -kriteerit ovat julkisia ja avoimesti saatavilla. Tätä edesauttaa muun muassa tiedonsaanti keskitetysti haeavustuksia.fi ja tutkiavustuksia.fi -palveluista. Läpinäkyvyyttä ja yhtenäisyyttä voidaan edistää myös selkeillä ja kattavilla perusteluilla sekä tiedottamisella haun alkamisen yhteydessä ja päätösten tekemisen jälkeen selkeällä tiedottamisella siitä, avustuksen tavoitteista ja hakemusten vertailuperusteista.

Virasto tunnistaa haasteen valtionavustustoiminnan sisällöllisessä yhtenäistämässä (esimerkiksi yleiskustannusten laskennassa ja määrittelyssä, työajanseurannassa, omarahoitusosuuksissa, verkostohankkeita koskevissa menettelyissä sekä raportointikäytännöissä), mutta pitää kannatettavana siihen tähtäävää toimintaa avustusten myöntäjien ja hakijoiden näkökulmasta.

Virasto nostaa lisäksi pohdittavaksi, millaista tukea valtionapuviranomainen voisi tarjota kunnille hankkeiden viemisessä loppuun aikataulunmukaisesti. Lisäksi olisi tärkeää edistää yhteisien toimintamallien ja keinojen löytämistä sille, miten avustettavalle kohteelle tai toiminnalle saadaan vahvistettua jatkuvuutta rahoituksen loppuessa.

Ehdotus 10: Vaikutusten arvioinnin ja mittauksen periaatteiden hyödyntäminen

Tulosten vaikutusten arvioinnissa kokonaisvaltainen näkökulmien hyödyntäminen on

kannatettavaa sekä kehittämissuhteet ovat oikeasuuntaisia. Raporttiluonnoksessa esitetyt vaikutuksen mittauksen ja arvioinnin periaatteet auttavat eri tahoja jäsentämään ja ohjaamaan vaikutusten arviointia. Vaikutusten ja tulosten ennakkollinen pohtiminen edesauttaisi myös seurantaan. Parhaimmillaan info- ja verkostotilaisuudet voisivat parantaa kokonaisuudessaan hakemusten tasoa myös vaikutusten arviointityön näkökulmasta. Asiaan liittyvän koulutuksen ja vertaisoppimisen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa sekä avustusten myöntäjien ja saajien näkökulmasta.

Ehdotus 11: Tulosten käytäntöön viennin edistäminen periaattein, toimintatavoin ja velvoittein

Virasto pitää kannatettavana työtä sen edistämiseksi, että avustusten myöntäjät ja hakijat julkaisevat toiminnan yhteiskunnallisia vaikutuksia kuvaavaa tietoa eri osapuolten saataville ja hyödynnettäväksi. Virasto kannattaa kehittämistä myös sen suuntaisesti, että tulosten jakamisessakin hyödynnettäisiin yhtenäisiä ratkaisuja.

Eklund Pipsa
Johtaja

Poutala Tero
Lakimies

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 22.5.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficom:n kirjaamosta.